

Piskurewicz, Jan

"Pierre Curie, Correspondances", Karin Blanc, Emilie Tesinska, Jean-Pierre Adloff, Paris 2009 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 55/1, 201-202

2010

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Pierre Curie, Correspondances, réunies et annotées par Karin Blanc en collaboration avec Emilie Tesinska et Jean-Pierre Adloff, Paris 2009, Éditions Monelle Hayot, s. 733, ilustr.

Piotr Curie, w Polsce znany przede wszystkim jako mąż naszej noblistki – Marii Skłodowskiej, we Francji ma pozycję zdecydowanie bardziej niezależną. Tam to Maria jest na drugim planie, przeważnie uważana za jego uczennicę, która pomogła jedynie mężowi w odkryciu pierwiastków promieniotwórczych.

Jednak za tym uznaniem samoistnego znaczenia postaci Piotra dla nauki francuskiej i światowej długo nie szło jakieś większe zainteresowanie jego osobą. Od roku 1924, kiedy to Maria Curie opublikowała książkę poświęconą mężowi, aż do lat 90. nie powstała żadna większa publikacja na jego temat. Dopiero w 1995 r. pojawiła się książka Anny Hurwic (*Pierre Curie*, Flammarion, 1995) a w roku 1999 książka Loic Barbo (*Curie, Le rêve scientifique*, Belin, 1999). Wydana obecnie korespondencja Piotra Curie, którą zebrała i opracowała Karin Blanc, przy współpracy E. Tesinskiej i J.P. Adloff, jest niejako dopełnieniem tych pozycji, a jednocześnie pokazuje podstawę źródłową, na której opierali się ich autorzy.

Sama Karin Blanc ma już w dorobku źródłową pozycję poświęconą Marii Curie, pokazującą kulisy przyznania jej nagrody Nobla w 1911 r. (*Marie Curie et le Nobel*, Uppsala „Studies in History of Science”, 1999), charakteryzującą się znaczną dociekliwością i krytycznym opracowaniem źródeł.

Podjęte przez nią zebranie i opracowanie korespondencji Piotra Curie to przedsięwzięcie olbrzymie, zwłaszcza że dokonała tego osoba pracująca naukowo indywidualnie, poza wszelkimi strukturami instytucji, które mogłyby jej przyjąć z organizacyjną i finansową pomocą. Sama musiała także zabiegać o wydanie tego olbrzymiego, ponad 700-stronicowego tomu, co wcale nie było proste na skomercjalizowanym rynku wydawniczym we Francji.

We wstępie Blanc tak napisała o celu, jaki jej przyświecał: „Wydawało mi się ważne poszukiwać listów, które Piotr Curie kierował do swoich licznych przyjaciół, kolegów, zwierzchników i znajomych, w ten sposób umożliwiając stworzenie wizerunku uczonego w swoim środowisku i drogi, jaką przebył poprzez swoje odkrycia”.

Oprócz Europy poszukiwania objęły archiwa i biblioteki w Kanadzie, Stanach Zjednoczonych i Japonii – zarówno publiczne, jak i prywatne. Tom

zawiera 498 listów i dokumentów, z których 399 nie było do tej pory publikowanych. Jak szacuje Blanc, jest to ponad połowa listów, jakie wysłał Piotr Curie i ponad połowa, jakie otrzymał w swoim życiu. Tom zawiera także kilka listów adresowanych do Marii Curie lub przez nią pisanych, które odnoszą się w bezpośredni sposób do Piotra lub jego korespondentów oraz wybrane listy z kondolencjami po śmierci Piotra Curie, nadesłane na ręce jego żony.

Listy pokazują bieżącą pracę naukową Piotra, a także jego postawę, sposób myślenia, życie rodzinne, zainteresowania, lektury itp. Kilka tematów, poruszanych w listach jest nieznanymi lub mało znanymi w literaturze dotyczących obojga Curie. Odnosi się to do starań Piotra u władz austriackich i dyrekcji kopalni w Jachymowie o pozyskanie rudy uranowej, do starań u władz francuskich w 1903 r. o uzyskanie laboratorium, o jakim marzył, a które otrzymała dopiero jego żona oraz do kilku drobniejszych ale istotnych kwestii. Do ciekawostek można zaliczyć, pisane ręką Piotra, sprawozdania z seansów spirytystycznych z udziałem medium Eusapii Palladino, na które uczęszczali oboje Curie.

Układ listów jest chronologiczny, ale Blanc podzieliła je na 13 części – zgodnie z najważniejszymi wątkami, jakie (jej zdaniem) dominowały w danym okresie w życiu i korespondencji Piotra. Oto one: 1. 1859. *Pierre Curie*; 2. 1890. *Le refus de certains honneurs*; 3. 1892. *Les amis très proches*; 4. 1894. *Marya Skłodowska*; 5. 1898. *La recherche de minerai*; 6. 1899. *Friedrich Giesel, un rival?*; 7. 1900. *La candidature à l'université de Genève*; 8. 6–12 août 1900. *Le congrès international de physique*; 9. 1902. *Élèves et préparateurs*; 10. 1903. *Le prix Nobel de physique*; 11. 1903–1906. *À la recherche d'un vrai laboratoire*; 12. 1905. *Le spiritisme*; 13. 1906. *Mort de Pierre Curie et condoléances*. Każda część poprzedzona jest krótkim wstępem, każdy list opatrzony przypisem lub przypisami. Aneksy zawierają: najważniejsze daty z życia Piotra i Marii Curie, bibliografię, spis archiwów, w których Blanc przeprowadziła kwerendy, spis zamieszczonych listów i dokumentów oraz indeks osób i instytucji. Ważnym dodatkiem są ilustracje – przeważnie fotografie korespondentów Piotra Curie, co prawda nie zawsze z okresu, kiedy z nim korespondowali oraz fotografie listów.

Książka jako edycja źródłowa jest bardzo starannie przygotowana. Pewne zastrzeżenia można mieć jedynie do arbitralnego podziału listów na 13 wspomnianych części tematycznych i powiązania ich z życiorysem Piotra. Z drugiej jednak strony, dzięki takiemu zabiegowi, mamy do czynienia jakby z biografią Piotra Curie widzianą poprzez jego korespondencję. Takie ujęcie z pewnością stanowi większą zachętę do zapoznania się z tym olbrzymim tomem – zwłaszcza dla osób nie interesujących się na co dzień historią nauki.